

Силабус дисципліни «Цивільний захист»

СПЕЦІАЛЬНІСТЬ 123 · КОМП'ЮТЕРНА ІНЖЕНЕРІЯ

БАКАЛАВР

90 годин · 3 кредити ЄКТС · 3 змістовних модулі

ОП «Фінанси, банківська справа та страхування в УІСТ» / ОП «Облік і оподаткування в УІСТ»

Загальна інформація про дисципліну

Ідентифікація

Назва: Цивільний захист

Спеціальність: **123** Комп'ютерна інженерія

Освітні програми: Фінанси, банківська справа та страхування в УІСТ; Облік і оподаткування в УІСТ

Ступінь: Бакалавр

90

Годин

загальний обсяг дисципліни

3

Кредити ЄКТС

відповідно до стандарту

3

Модулі

змістовних блоки курсу

Компетентності та результати навчання

Загальні компетентності Здатність до аналізу, синтезу та критичного оцінювання інформації в контексті цивільного захисту та безпеки: виявлення загроз і небезпек, порівняння підходів до захисту, формування обґрунтованих висновків і власної позиції щодо заходів реагування. Уміння самостійно навчатися, планувати роботу та організовувати виконання завдань у визначені строки, зокрема під час підготовки рефератів, ситуаційних завдань і практичних розробок. Здатність до усної та письмової комунікації з питань цивільного захисту: чітко пояснювати категорії та поняття, аргументовано відповідати на запитання, оформлювати звіти та аналітичні записки. Відповідальність, ініціативність і готовність працювати в команді під час відпрацювання практичних завдань та аналізу надзвичайних ситуацій. • аналізувати навчальну, статистичну та нормативну інформацію у сфері цивільного захисту; • виділяти головне та узагальнювати результати аналізу надзвичайних ситуацій; • планувати власну діяльність і дотримуватися дедлайнів; • коректно спілкуватися з викладачами та одногрупниками; • брати участь у командній роботі з відпрацювання сценаріїв реагування.	Фахові компетентності Розуміння сутності цивільного захисту, його функцій та ролі у системі державної безпеки. Знання правових і організаційних основ функціонування єдиної державної системи цивільного захисту, класифікації надзвичайних ситуацій, механізмів прийняття рішень в умовах НС. Здатність аналізувати ризики техногенного та природного характеру в контексті ІТ-підприємств та фінансових установ, оцінювати наслідки надзвичайних ситуацій, застосовувати засоби захисту та методи мінімізації шкоди для інформаційних систем і персоналу. • оцінювати рівень небезпеки та класифікувати надзвичайні ситуації; • визначати роль і функції цивільного захисту в державній системі безпеки; • характеризувати правові основи та структуру ЄДСЦЗ; • орієнтуватися в засобах колективного та індивідуального захисту; • пояснювати вплив надзвичайних ситуацій на діяльність організацій та інформаційні системи.	Результати навчання Пояснювати сутність категорій та явищ у сфері цивільного захисту: надзвичайна ситуація, евакуація, оповіщення, техногенна небезпека, радіаційний та хімічний захист, стійкість об'єктів господарювання. Аналізувати основні показники ризику і наслідків надзвичайних ситуацій для організацій сфери ІТ та фінансів. Характеризувати організаційно-правові форми цивільного захисту та режими функціонування ЄДСЦЗ, застосовувати методи оцінки стійкості об'єктів господарювання, визначати основні тенденції у сфері безпеки. Орієнтуватися в нормативно-правовій базі у сфері цивільного захисту України. • пояснювати зміст основних понять і термінів цивільного захисту; • аналізувати структуру і класифікацію надзвичайних ситуацій; • визначати засоби та заходи захисту населення і територій; • застосовувати базові методи оцінки стійкості роботи об'єктів в умовах НС; • використовувати нормативні та інформаційні джерела для обґрунтованого реагування на надзвичайні ситуації.
--	--	--

Правові та організаційні основи цивільного захисту

Тема 1.1

Цивільний захист як функція держави. Поняття, мета та завдання цивільного захисту.
Правові основи: Кодекс цивільного захисту України, нормативно-правові акти ДСНС.
Суб'єкти забезпечення цивільного захисту.

Тема 1.2

Єдина державна система цивільного захисту (ЄДСЦЗ):
структура, рівні управління, режими функціонування (повсякденний, підвищеної готовності, надзвичайної ситуації).
Завдання та повноваження органів управління.

Тема 1.3

Надзвичайні ситуації: класифікація та моніторинг.
Класифікація НС за характером походження (техногенні, природні, соціальні, воєнні).
Система моніторингу та прогнозування. Оповіщення та інформування населення.

Захист населення і територій від надзвичайних ситуацій

Тема 2.1

Засоби та заходи захисту населення. Евакуаційні заходи, укриття в захисних спорудах.
Індивідуальні та колективні засоби захисту.
Організація оповіщення та зв'язку в умовах НС.

Тема 2.2

Техногенні небезпеки та аварії. Аварії на радіаційно, хімічно та вибухонебезпечних об'єктах. Методи прогнозування наслідків, зони ураження, заходи захисту персоналу та населення.

Тема 2.3

Природні надзвичайні ситуації. Класифікація стихійних лих, методи оцінки наслідків.
Превентивні заходи, захист об'єктів господарювання та інформаційних систем від природних НС.

Тема 2.4

Воєнні загрози та цивільний захист в особливий період. Захист населення в умовах воєнного часу, порядок дій при повітряній тривозі, особливості функціонування ІТ-інфраструктури та фінансових систем в умовах НС.

СТІЙКІСТЬ ОБ'ЄКТІВ та ЛІКВІДАЦІЯ НАСЛІДКІВ НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ

Тема 3.1

Стійкість роботи об'єктів господарювання в умовах НС. Фактори, що впливають на стійкість; методи оцінки та підвищення стійкості. Захист IT-інфраструктури та фінансових інформаційних систем.

Тема 3.2

Аварійно-рятувальні та інші невідкладні роботи. Організація ліквідації наслідків НС, залучення сил ДСНС, порядок проведення рятувальних операцій. Перша медична допомога постраждалим.

Тема 3.3

Радіаційний та хімічний захист. Характеристика радіаційних та хімічних небезпек, засоби дозиметричного та хімічного контролю, дії персоналу при радіаційному та хімічному забрудненні.

Тема 3.4

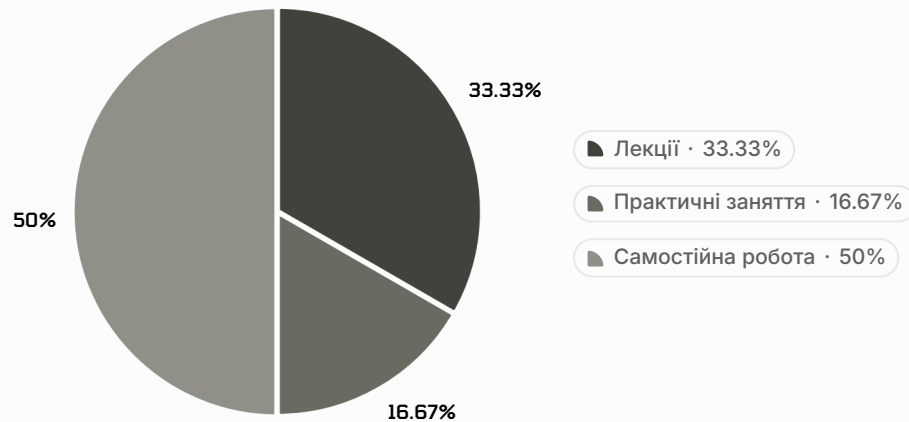
Пожежна безпека та антикризове управління. Причини та класифікація пожеж, системи пожежного захисту, організація евакуації. Управління об'єктом у кризових ситуаціях та відновлення діяльності після НС.

Розподіл навчального часу – 90 годин

Модуль	Тема	Лекції (год.)	Практичні (год.)	Самостійна робота (год.)
Модуль 1	Тема 1.1 – Цивільний захист як функція держави	2	1	4
	Тема 1.2 – Єдина державна система ЦЗ	2	1	4
	Тема 1.3 – Надзвичайні ситуації: класифікація	2	2	4
Модуль 2	Тема 2.1 – Засоби та заходи захисту населення	4	1	4
	Тема 2.2 – Техногенні небезпеки та аварії	2	2	4
	Тема 2.3 – Природні надзвичайні ситуації	2	1	4
	Тема 2.4 – Воєнні загрози та ЦЗ в особливий період	4	2	4
Модуль 3	Тема 3.1 – Стійкість об'єктів господарювання	4	2	4
	Тема 3.2 – Аварійно-рятувальні роботи	4	2	4
	Тема 3.3 – Радіаційний та хімічний захист	2	2	4
	Тема 3.4 – Пожежна безпека та антикризове управління	2	2	5
Разом		30	15	45

 Загальний обсяг: **90 годин = 3 кредити ЄКТС**. Розподіл є орієнтовним і може коригуватися відповідно до специфіки навчального процесу.

Примітки до розподілу часу

Структура навчального часу

Загальний обсяг — **90 годин (3 кредити ЄКТС)** — розподілено між трьома формами роботи для забезпечення балансу між теорією та практикою у сфері цивільного захисту.

- **Лекції (30 год.):** подача ключового теоретичного матеріалу з основ ЦЗ
- **Практичні (15 год.):** відпрацювання навичок реагування на НС, розв'язання ситуаційних задач
- **Самостійна робота (45 год.):** поглиблене вивчення, підготовка завдань

□ Самостійна робота становить **50% обсягу дисципліни** — студенти навчаються працювати з нормативними джерелами у сфері цивільного захисту самостійно.

Самостійна робота студентів

Опрацювання літератури

Поглиблене вивчення теоретичного матеріалу за підручниками та посібниками з цивільного захисту (Беліков та ін., Кудрявицька та ін.), Кодексом цивільного захисту України, нормативними документами ДСНС, науковими статтями у фахових виданнях. Студент має вміти конспектувати ключові положення, виділяти головні поняття та визначення, порівнювати підходи різних авторів до класифікації НС і методів захисту, формувати короткі узагальнення за темами курсу.

Робота з інформаційними ресурсами

Опрацювання офіційних сайтів Державної служби України з надзвичайних ситуацій (dsns.gov.ua), Міністерства внутрішніх справ України (mvs.gov.ua), Верховної Ради України (zakon.rada.gov.ua), Кабінету Міністрів (kmu.gov.ua) та МОН України (mon.gov.ua). Аналіз статистичних звітів про надзвичайні ситуації, даних про стан техногенної та пожежної безпеки, пошук актуальної інформації для навчальних завдань. Результат — розвиток навичок роботи з офіційними джерелами та формування інформаційної грамотності у сфері ЦЗ.

Індивідуальні завдання

Виконання практичних завдань із прогнозування зон ураження при техногенних аваріях, оцінки стійкості ІТ-об'єктів в умовах НС; аналітичних завдань щодо організації цивільного захисту на підприємствах фінансово-інформаційної сфери; творчих завдань — підготовка планів евакуації, аналітичних записок, міні-досліджень з актуальних питань безпеки. Очікуваний результат — уміння застосовувати теорію на практиці та обґрунтовувати висновки.

Підготовка до занять

Підготовка до практичних занять шляхом опрацювання умов ситуаційних задач, повторення теоретичного матеріалу та відпрацювання алгоритмів дій в умовах НС; підготовка до тестувань через вивчення ключових термінів і визначень, нормативів і базових підходів; підготовка до контрольних робіт за кожним змістовним модулем через систематизацію знань і повторення прикладів із занять. Очікуваний результат — готовність до активної роботи на заняттях і впевнене виконання контрольних завдань.

Форми контролю знань

1

Поточний контроль

Завдання: ситуаційні та аналітичні вправи за темами змістовного модуля. Оцінюються регулярність виконання завдань, якість відповідей і рівень засвоєння матеріалу. Поточний контроль формує накопичувальну оцінку протягом семестру.

2

Проміжний контроль

Самостійна робота — комплексне ситуаційне завдання або реферат, які охоплюють теми змістовних модулів (теоретичні питання, ситуаційні задачі, аналіз надзвичайних ситуацій та заходів захисту). Оцінюються повнота відповіді, правильність рішень та обґрунтованість висновків.

3

Підсумковий контроль

Іспит відповідно до навчального плану. Форма проведення — тестування та/або усне опитування. Підсумкова оцінка враховує результати поточного, проміжного та підсумкового контролю відповідно до встановленої шкали оцінювання: 100-бальна система з переведенням у національну шкалу та ЄКТС.

Методи викладання

Підходи до навчання

Викладання дисципліни «Цивільний захист» поєднує класичні академічні та інтерактивні методи, що забезпечує формування не лише міцної теоретичної бази, а й практичних навичок, необхідних для майбутньої професійної діяльності у сфері комп'ютерної інженерії, фінансів та обліку. Такий підхід сприяє глибшому розумінню процесів і механізмів цивільного захисту, розвитку аналітичного мислення та вмінню застосовувати набуті знання під час розв'язання фахових завдань у кризових умовах.

Лекції Системне подання теоретичного матеріалу з використанням наочних схем, таблиць і прикладів із практики реагування на НС; студенти ведуть конспекти та задають уточнювальні запитання.	Ситуаційне моделювання Аналіз реальних надзвичайних ситуацій та сценаріїв їх розвитку; студенти виявляють загрози, пропонують заходи реагування та обґрунтовують прийняті рішення.	Практичні задачі Ситуаційні вправи за темами (прогнозування зон ураження, оцінка стійкості об'єктів, розрахунок евакуаційних заходів); відпрацювання алгоритмів дій в умовах НС.
Дискусії Обговорення актуальних проблем безпеки в Україні (техногенні аварії, воєнні загрози, кіберінциденти як фактори НС); розвиток критичного мислення та аргументації.	Робота з нормативними документами Опрацювання Кодексу цивільного захисту України, наказів ДСНС та підзаконних актів; формування навичок роботи з правовою базою у сфері цивільного захисту.	Самостійне дослідження Підготовка аналітичних записок, міні-рефератів і презентацій за обраною темою у сфері ЦЗ; розвиток навичок самостійного пошуку та систематизації інформації.
Тестування та опитування Перевірка рівня засвоєння матеріалу після кожної теми; формування навичок чіткого та лаконічного формулювання відповідей у сфері цивільного захисту.		
 Усі методи спрямовані на формування компетентностей, передбачених освітніми програмами спеціальності 123 «Комп'ютерна інженерія».		

Рекомендована література та ресурси

1. Бєліков А. С., Коротаєв В. С., Шаломов В. А., Подкопаєв С. В. та ін. Цивільний захист : підручник / під заг. ред. А. С. Бєлікова. — Дніпро : Журфонд, 2024. — 516 с.
2. Кудрявицька А. М., Ракоїд О. О., Боголюбов В. М. та ін. Цивільний захист : навчальний посібник. — Київ : НУБіП України, 2024.
3. Кодекс цивільного захисту України : Закон України від 02.10.2012 № 5403-VI (зі змінами, редакція від 22.03.2026). — URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5403-17>
4. Наказ ДСНС від № НС-1268 від 28.11.2024 «Про затвердження Організаційно-методичних вказівок з підготовки населення до дій у надзвичайних ситуаціях на 2025–2026 роки». — URL: <https://dsns.gov.ua/>
5. Левченко О. Г., Землянська О. В., Праховник Н. А., Зацарний В. В. Безпека життєдіяльності та цивільний захист : підручник. — Київ : Каравела, 2023. — 268 с.
6. Таврель М. І. Цивільний захист та радіаційна безпека : силабус. — Запоріжжя : ТОВ «Технічний університет "Метінвест Політехніка"», 2024.
7. Наказ ДСНС від 29.09.2022 № 552 «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо підготовки та проведення штабних тренувань з органами управління цивільного захисту». — URL: <https://dsns.gov.ua/>
8. МОН України. Наказ від 28.02.2024 № 241 «Про затвердження Зведеного переліку закладів вищої освіти МОН України, що віднесені до категорій цивільного захисту». — URL: <https://mon.gov.ua/>
9. Степасюк Л. М., Якимовська А. В. Методичні вказівки для виконання практичних завдань з дисципліни «Цивільний захист». — Київ : НУБіП України, 2024.
10. Чередніченко О. О., Мірзоєва Т. В., Степасюк Л. М., Томашевська О. А. Безпека та ризик-менеджмент : навч. посіб. — Київ : Компрінт, 2023. — 380 с.
11. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку розроблення планів діяльності єдиної державної системи цивільного захисту». — URL: <https://www.kmu.gov.ua/nras/250214300>
12. Ющишина Л. О. Безпека та охорона праці в умовах надзвичайних ситуацій : курс лекцій. — Луцьк : Волинський національний університет ім. Лесі Українки, 2023.
13. Шубала О. М., Рудь Н. Т., Дзямулич М. І. Охорона праці та цивільний захист : навч. посіб. — Луцьк : Надстир'я, 2024. — 280 с.
14. Якименко І. Л., Петрашко Л. П. Стратегія сталого розвитку та цивільна безпека : підручник. — Київ : НУХТ, 2023. — 310 с.
15. Непран А. В., Шевченко І. Ю. (ред.) Безпека об'єктів господарювання : підручник. — Харків : Вид-во Іванченка І. С., 2024.
16. Державна служба України з надзвичайних ситуацій. — URL: <https://dsns.gov.ua/>
17. Офіційний сайт Верховної Ради України. — URL: <https://zakon.rada.gov.ua/>
18. Офіційний сайт Кабінету Міністрів України. — URL: <https://www.kmu.gov.ua/>
19. Міністерство освіти і науки України — Цивільний захист та безпека. — URL: <https://mon.gov.ua/ua/ministerstvo/diyalnist/civilnij-zahist-ta-bezpeka-zhittiediyalnosti>
20. Офіційний сайт Міністерства внутрішніх справ України. — URL: <https://mvs.gov.ua/>
21. Офіційний сайт Державної служби статистики України (звіти про НС). — URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/>
22. Навчально-методичні центри цивільного захисту та безпеки життєдіяльності. — URL: <https://dsns.gov.ua/>
23. Журнал «Цивільний захист» (електронне видання ДСНС). — URL: <https://dsns.gov.ua/>
24. Офіційний сайт Рахункової палати України. — URL: <https://rp.gov.ua/>
25. Журнал «Проблеми надзвичайних ситуацій» (електронне видання). — URL: <https://nuczu.edu.ua/>